ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

№5(5)
2026

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 434 sahifa,
22-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
• Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)
Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
• Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA CONTENTS СОДЕРЖАНИЕ

MUNDARIJA

Matematika fanini o'qitishda kommunikativ va ijtimoiy-psixologik yondashuvlar 10
Esonturdiyev Mamatqobil Nurmamatovich

Geografik axborot tizimlari (GAT) texnologiyalari asosida bo'lajak geografiya o'qituvchilarining innovatsion kompetentligini rivojlantirish metodikasi 13
Bahromova Muhayyo Imomqul qizi

Geografiya ta'limida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning nazariy-metodik asoslari 18
Tuyg'unov Murodjon Salimqul o'g'li

Biologiyani o'qitishda belgili-ramziy ko'rgazmalilik vositalaridan foydalanishning o'quvchilarning tadqiqotchilik faoliyatini rivojlantirishdagi roli 22
Azimov I. T., Daminova F. A.

PISA 2025 doirasida raqamli ta'lim kompetensiyalarini baholashning innovatsion mexanizmlari 25
Doniyorov Muxiddin Normamatovich, Ishanov Almat Adilxanovich

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining tabiiy savodxonligini oshirishda zamonaviy pedagogik vositalarni qo'llash 28
Abdunazarov Bobir Normurodovich

Raqamli ta'lim resurslari asosida kredit-modul tizimida talabalarning o'quv faoliyatini takomillashtirish 32
Jumayeva Ra'no To'ychi qizi

Oila va maktab integratsiyasining shaxs kamolotiga ta'siri 36
Rasulova Dildora Shuhratovna, Raxmatova Zulxumor Alimovna

Bo'lajak o'qituvchilarda kreativ kompetensiyani shakllantirishning zamonaviy pedagogik mexanizmlari va uning ijtimoiy ahamiyati 40
Sultanova Sahobar Ravshanbekovna

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tarbiyani shakllantirishda tabiiy fanning o'rni 43
G'afforova Zarnigor Abdumo'min qizi

Umumiy o'rta ta'limda o'qituvchi va ota-onalar ijtimoiy hamkorligini rivojlantirish 47
Xalikova Zaxro Mirshadmanovna, Xolbo'tayev Muzaffar Odilovich, Bozorova Xadicha Javlon qizi

Nutqida kechikish kuzatiladigan bolalarda nutqni qo'l va barmoq motorikasini rivojlantiruvchi o'yinlar orqali shakllantirish 51
Ne'matova Hilola Ikrom qizi, Ahmadova Fotima Adizovna

Taym menejment asosida bo'lajak o'qituvchilarda liderlik fazilatlarini rivojlantirish 55
Soliyeva Ruxsora Sharobiddin qizi

Sun'iy intellekt va NLP texnologiyalari asosida elektron ta'lim muhitida talabalarning mustaqil ta'lim kompetensiyalarini rivojlantirish 58
Otakishiyeva Gulshanoy Abdulaziz qizi

Pedagogik kvalimetriya asosida bo'lajak o'qituvchilarning diagnostik madaniyatini shakllantirishning nazariy asoslari 61
G'aniyeva Muattarxon Nodirbek qizi

Образовательные технологии с учётом восприятия цвета: психологические и методические аспекты 64
Имамова Хурият Эргаш кизи

Yosh erkin kurashchilarda chidamlilikni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish 69
Ergashov Qaxramonjon Asqarovich

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini mantiqiy masalalar yechishga o'rgatish usullari 76
G'iyosova Dilovar Orif qizi

Haykaltaroshlik fanining metodik qo'llanilishi 80
Qodirov Bobirjon Botirjonovich

Ijtimoiy xavf ostidagi bolalarni qo'llab-quvvatlashning jahon tajribasi va psixologik-pedagogik asoslari 85
Manzura Qosmuratova

Jahonda art-biznes klasterlarining ahamiyati va rivojlanish tuzilmasi 89
A. S. Umarov

Автоматизация решения сложных математических задач графическим методом для углублённого изучения математики в школе 92
Эргашев Серожиддин Султонмуродович, Маматов Исломбек Ильесович

Pedagogika darslarida raqamli va onlayn didaktik oʻyinlardan foydalanish 97
Qodirova Feruzaxon Abdiyaminovna

Sun'iy intellekt va tanqidiy fikrlashning kognitiv-konseptual komponenti va uni rivojlantirish metodikasi 102
Sobirova Munavvarxon Qaxramonjon qizi

Media savodxonlik va axborot madaniyati fanida sun'iy intellekt savodxonligini rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari 106
Ermatov Sherzodbek Latipjonovich, Mirzayev Akramjon Oʻktamjonovich

Adabiy ta'limda kompetensiyaviy yondashuv 111
Toʻychiyeva Mahfuza Umarkulovna, Islomova Shalola Ismoil qizi

Comparative Study of Passive Constructions in English and Their Translation Into Uzbek 117
Elmirzayeva Maftuna Dusmurod qizi, Mustafoyeva Nigina Shuhrat qizi

Boʻlajak oʻqituvchilarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish orqali pedagogik mas'uliyatni shakllantirishning dolzarb muammolari 122
Botirova Odinaxon Abdumutalib qizi

Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ta'limni tashkil etishning pedagogik modeli va metodik asoslari 126
Haytbayeva S. R.

Imkoniyati cheklangan bolalarni psixologik qoʻllab-quvvatlash orqali intellektual imkoniyatlarini roʻyobga chiqarish imkoniyatlari 131
Kadirova Nigora Saxibjanovna

Boʻlajak maktabgacha ta'lim mutaxassislarini dual ta'lim asosida kasbiy faoliyatga tayyorlashning nazariy asoslari 134
Samiyeva Zuleyxa Uktamovna

Insonlar orasidagi munosabatlarda noverbal muloqotning kompanentlarining koʻrinishlari 139
Soliyev Farxodjon Sodikovich, Karimov Jahongirjon Murodjon oʻgʻli

Virtual texnologiyalar vositasida texnika fanlarini oʻqitish mazmunini innovatsion rivojlantirish 145
Yuldasheva Dilorom Husniddin qizi

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida suzish mashgʻulotlarini tashkil etish texnologiyasi 150
Toshpulatova Aziza Toyirovna

Harbiy xizmatchilarda kreativ tafakkurni rivojlantirishning pedagogik va psixologik asoslari 155
Tursunov Shaxzod Ramazonovich, Mansurov Sardorbek Sirojiddin oʻgʻli

Oʻqituvchilar ruhiy salomatligini saqlashning amaliy strategiyalari 159
Begmatov Raximkul Olimovich

Ona tili darslarida analitik faoliyatni tashkil etish imkoniyatlari 164
Narziyeva Mastura Sunnatovna

Maktabgacha ta'limda Project-Based learning texnologiyasi asosida tarbiyalanuvchilarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari 168
Kubayeva Mavluda, Poʻlatova Gullola Ravshan qizi

Talabalarda iqtisodiy savodxonlikni shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari 173
Qoʻchqorov Nodir Bozorovich

Boshlangʻich sinf oʻquvchilarini baholash jarayonida foydalaniladigan texnologiyalar va vositalar 178
A'zamqulova Zilola Sunnat qizi

Raqamli ta'lim muhitida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning didaktik asoslari 183
Isaboyeva Dilyora Zokirjon qizi

Kimyo fanining tarixiy rivojlanishida metodologik yondashuvlar 187
Begamov Shaxzod Toʻlqin oʻgʻli

Sport bilan shugʻullanishda qoʻl va oyoq motorikalarini rivojlantirish mezonlari 190
Imomov Asliddin Abdurazoqovich, Sattarov Qarshiboy Narqulovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA CONTENTS СОДЕРЖАНИЕ

O'zbek va ingliz tillarida zamon kategoriyasining qiyosiy tahlili 194
Xudoyberdiyeva Dilfuza Alisher qizi

Hayot faoliyati xavfsizligi fani o'qituvchisining kasbiy kompetentligi va rejalashtirish faoliyati 198
Maxmudov Baxtiyor Xayrullayevich

Dizartriyali bolalarda motorikani rivojlantirish – nutqni rivojlantirishning asosiy omili 202
Mamatova Muzayyana Batirovna

Expression of Lexical Economy in English and Uzbek Through Stylistic Means 205
Omonov Baxtiyor Uktamovich

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijodiy qobiliyatni shakllantirish 208
Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, Xamzayeva Sunbula Jasurovna

Xushmuomalalik strategiyalarining ijtimoiy vazifalari 212
Alieva Navruza Xabibullayevna, Azizova Sanobarxon Valijon qizi

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida shaxslilik sifatlarining kasbiy rivojlanishdagi psixologik ahamiyati 216
Dusmetova Maksuda Matnazarovna

Maktabgacha ta'lim jarayonida bo'lajak tarbiyachilarning illustrativ yondashuv asosida kreativ va variativ faoliyat olib borish usullari va yo'llari 221
Egamberdiyeva Madina Sharif qizi

Pragmatic Functions in Neurolinguistic Communication 224
Fayziyeva Parvina

Sahro gavhari: ruslar istilosigacha bo'lgan davrda Xiva me'morchiligi tarixi 227
Islomjon Xoljigitovich Mirzakulov

Moslashuvning psixologik mexanizmlari: ta'lim muhiti sharoitida shaxsning adaptatsiyasi 235
Jaynarova Sayyora Isoqul qizi, Nuraliyeva Nasiba

Onalik psixologiyasi va o'rganishning nazariy jihatlari 238
Kasimova Xulkar Atabayevna

Spheres of Language Use 243
Kumakbayeva Gulbanu Kuntuarovna

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarida kreativ tafakkurni rivojlantirishda nostandart topshiriqlar metodikasi 246
Muxammadiyeva Dinora Tursunpulatovna

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kasbiy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari va didaktik tamoyillari 251
N. Jurayev

Dunyo bolalari huquqlarini himoya qilish: global muammolar, tizimli kamchiliklar va tanqidiy tahlil 255
Nargiza Ergasheva

Talabalarning dasturlashga oid agoritmik fikrlashini rivojlantirish orqali innovatsion faoliyatga tayyorlash usuli 259
Orziqulova Barchinoy Ixtiyor qizi

Talabalarda o'z-o'zini boshqarish qobiliyatining tuzilmasi va psixologik komponentlari (motivatsion, kognitiv, irodaviy, emotsional-regulyativ komponentlar) 264
Otabekova Nargiza Avazbek qizi

O'zbek va ingliz tillaridagi metaforalarda til va madaniyat uyg'unligi 269
Rasulova Munojat Akmaljonovna

Limitlar nazariyasini kompyuter imitatsion modellar vositasida o'qitish metodikasi 273
Safarov Abbos Abdurasul o'g'li

Ijtimoiy hamkorlik – barkamol avlodni tarbiyalash poydevori 278
Sharipova Gulruxsor Nurkabilovna

Bo'lajak o'qituvchilarda kreativ kompetensiyani shakllantirishning zamonaviy pedagogik mexanizmlari va uning ijtimoiy ahamiyati 282
Sultanova Sahobar Ravshanbekovna

Badiiy gimnastika mashg'ulotlarida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish 285
Tuxtayeva Azizabonu Abdurasulovna

Matematika fanini o'zlashtirishda boshlang'ich sinf o'quvchilarining semiotik yondashuvini shakllantirish ... 289
Xayrullayev Ismatulla Nurullayevich

Pedagogik qadriyatlar asosida o'quvchilarni tarbiyalash mexanizmlarini takomillashtirish ... 293
Xoliqova Inobatxon Bo'ri qizi

Umumta'lim maktabida elektron axborot-ta'lim resurslari ... 296
Xolmurodov Shuxrat Okboyevich, Norqobilov Hakimbek Nuriddin o'g'li

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolaning kreativligini shakllantirishda innovatsion muhit ... 300
Xonnazarova Gulasal Yusuf qizi

Ta'lim tizimida sinf rahbari faoliyatining joriy etilishining tarixiy asoslari va zamonaviy ko'rinishlari ... 303
Xusenova Sadoqat Botirovna

Искусственный интеллект в методике преподавания русского языка: адаптивная обратная связь и развитие коммуникативной компетенции ... 308
Джалилова Феруза Намазовна

Образовательные технологии с учётом восприятия цвета: психологические и методические аспекты ... 312
Имамова Хурият Эрграш кизи

Межкультурный диалог как инструмент воспитания гармоничной личности в школе ... 317
Махмудхожаев Ориф Бахтиёрович

Психологические факторы успешности профессионального обучения студентов ... 319
Рахимходжаева В. С.

Специфика восприятия окружающего мира в лирике Афанасия Фета ... 325
Татьяна Викторовна Половинкина

Анализ разработки женских коллекций с использованием стилистических и конструктивных особенностей ретро-моды ... 329
Абдурахманова Н., Рахматуллаева У. С.

Использование современных образовательных технологий в начальной школе как средство развития познавательной активности учащихся ... 333
Фазилова Гулчехра Ахмедовна

Nyuman (Newman) xatolar tahlili modelining geometrik isbotlash ko'nikmalarini shakllantirishdagi ahamiyati ... 337
Davletov Davronbek Egamberganovich

"Informatika" fani mavzularini taksonomik yondashuv asosida o'qitish ... 343
Axrarov Baxtiyor Sagdullayevich

O'qituvchi faoliyatida pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash metodikasi ... 347
Xomidjonov Abrorjon Olimjon o'g'li

Rus-o'zbek tarjimashunosligining zamonaviy tendensiyalari ... 351
Kudratov Kamoljon Islomovich

Kompyuterga qaramlikning o'smirlarga ta'siri va uning psixologik oqibatlari ... 356
Kushakova Nargiza Islambayevna, Ergasheva Sarvinoz Shavqiddin qizi

Musiqaning neyropsixologik rivojlanish va ta'lim jarayonidagi ahamiyati ... 360
Xikmatova Shohida Xikmatovna

Innovatsion yondashuv asosida inklyuziv ta'lim o'quvchilarining yozma nutqini rivojlantirish ... 364
Alimardanova Sitora Ikrom qizi

Comparative and Conceptological Trends in Linguoculturology ... 367
Ablakulov Ilkhom

Boshlang'ich ta'limda kreativ ta'lim muhitini rivojlantirish asosida o'quvchilarning muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantirish ... 370
Abdullayeva Uljalg'as

Rivojlangan mamlakatlar ta'lim tizimida talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlashda sun'iy intellektdan foydalanish usullari ... 373
Aglamova Shahzoda Sobirovna

Bokschi qizlar texnik harakatlarining kinematik ko'rsatkichlar asosida takomillashtirish metodikasi 378
Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li

O'quv jarayonida formativ baholashning evolyutsion-xronologik tahlili 383
Davidova Dilnoza Tadjibayevna

Oliy ta'limda "Smart Education" texnologiyalaridan foydalanishning samaradorligi 388
Dilrabo Amriddinova, Abdulxalilova Surayyo Ahad qizi

Zamonaviy ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'qituvchilarini baholash kompetensiyalarini rivojlantirishning psixologik-pedagogik xususiyatlari 392
Majidova Hilola Eshquvat qizi

Sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish madaniyatini shakllantirish usullari 396
Mamatova Fazilat Ixtiyorovna, Xolmirzayeva Zebo Ravshan qizi

Jismoniy tarbiya o'qituvchilarini sport marketologi faoliyatiga tayyorlashning zarurati 402
Samatov Javlonbek Abdukayumovich

O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimida strategik boshqaruvni takomillashtirish 406
Saydullayeva Nargis

Integrating Literary Texts Into Early Foreign Language Education: A Mixed-Methods Investigation of Lexical, Cognitive, and Affective Outcomes in Primary Classrooms 410
Shukurova Zamira Shodiyevna

Fizika fanini o'qitishda formativ baholash asosida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning metodik modeli 416
Sobirov Avazbek Anvarovich

Maktabgacha yoshdagi bolalarning kichik motorikasini rivojlantirishda o'yinning ahamiyati va individual yondashuv 421
Norboyeva Laylo Sapar qizi

Психологические особенности проявления творческих способностей у подростков, воспитывающихся в бикарьерных семьях 425
Ишбобоева Гулбарчин Рустамовна

ZAMONAVIY TA'LIM SHAROITIDA BOSHLANG'ICH SINF O'QITUVCHILARINI BAHOLASH KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK XUSUSIYATLARI

Majidova Hilola Eshquvat qizi
Termiz davlat pedagogika instituti
Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti
Boshlang'ich ta'limda matematika va ona tili kafedrasi o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'qituvchilarining baholash kompetensiyalarini rivojlantirishning psixologik-pedagogik xususiyatlari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Bugungi kunda ta'lim jarayonida baholash faqatgina o'quvchilarning bilim darajasini aniqlash vositasi sifatida emas, balki ularning shaxsiy rivojlanishi, o'quv motivatsiyasi, mustaqil fikrlashi, ijodiy yondashuvi va o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiluvchi muhim pedagogik jarayon sifatida qaralmoqda.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, boshlang'ich sinf o'qituvchisi, baholash kompetensiyasi, psixologik-pedagogik xususiyatlar, kasbiy kompetentlik, formativ baholash, summativ baholash, mezonli baholash, pedagogik takt, refleksiya, o'quv motivatsiyasi, diagnostik yondashuv.

Abstract: This article examines the psychological and pedagogical features of developing assessment competencies of primary school teachers in modern educational conditions. At the present stage of education, assessment is considered not only as a means of determining pupils' level of knowledge, but also as an important pedagogical mechanism aimed at supporting pupils' personal development, learning motivation, independent thinking, creative approach and self-assessment skills.

Key words: primary education, primary school teacher, assessment competence, psychological and pedagogical features, professional competence, formative assessment, summative assessment, criterion-based assessment, pedagogical tact, reflection, learning motivation, diagnostic approach.

Аннотация: В данной статье рассматриваются психолого-педагогические особенности развития оценочных компетенций учителей начальных классов в условиях современного образования. На современном этапе оценивание в образовательном процессе понимается не только как средство определения уровня знаний учащихся, но и как важный педагогический механизм, направленный на развитие личности младшего школьника, формирование учебной мотивации, самостоятельного мышления, творческого подхода и навыков самооценки.

Ключевые слова: начальное образование, учитель начальных классов, оценочная компетенция, психолого-педагогические особенности, профессиональная компетентность, формативное оценивание, суммативное оценивание, критериальное оценивание, педагогический такт, рефлексия, учебная мотивация, диагностический подход.

KIRISH

Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya jarayonlari ta'lim tizimi oldiga yangi pedagogik vazifalarni qo'ymoqda. Zamonaviy ta'limda o'quvchining faqat nazariy bilimlarini aniqlash emas, balki uning mustaqil fikrlashi, amaliy ko'nikmalari, ijodiy yondashuvi, kommunikativ faolligi va hayotiy kompetensiyalarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu nuqtayi nazardan, ta'lim jarayonida baholash faoliyati ham mazmunan yangilanib, an'anaviy nazorat vositasidan rivojlantiruvchi, rag'batlantiruvchi va yo'naltiruvchi pedagogik mexanizmga aylanmoqda.

Boshlang'ich ta'lim bosqichi o'quvchi shaxsining intellektual, emotsional, axloqiy va ijtimoiy rivojlanishida muhim davr hisoblanadi. Aynan shu bosqichda bolaning bilim olishga bo'lgan munosabati, o'z kuchiga ishonchi, dars jarayonidagi faolligi, o'z fikrini ifodalash qobiliyati hamda o'z-o'zini baholash ko'nikmalari shakllana boshlaydi. Shuning uchun boshlang'ich sinf o'qituvchisi tomonidan amalga oshiriladigan baholash jarayoni o'quvchining yosh xususiyatlari, psixologik holati, individual imkoniyatlari va o'quv faoliyatiga bo'lgan munosabatini hisobga olgan holda tashkil etilishi zarur.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlarda baholash o'quvchining xatosini ko'rsatish yoki yakuniy natijani qayd etish bilangina cheklanmaydi. Aksincha, u o'quvchining rivojlanish dinamikasini aniqlash, bilimdagi bo'shliqlarni bartaraf etish, ta'lim jarayonini takomillashtirish, o'quvchini rag'batlantirish va uning keyingi faoliyat yo'nalishini belgilashga xizmat qiladi. Bunda o'qituvchining baholash kompetensiyasi alohida ahamiyatga ega. Chunki baholash kompetensiyasi o'qituvchining o'quv natijalarini aniqlash, tahlil qilish, baholash mezonlarini ishlab chiqish, adolatli va xolis baho berish, samarali qayta aloqa tashkil etish hamda o'quvchini o'z-o'zini baholashga yo'naltirish qobiliyatini o'z ichiga oladi.

Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining baholash kompetensiyalarini rivojlantirishda psixologik-pedagogik omillar muhim o'rin tutadi. Jumladan, pedagogik takt, psixologik sezgirlik, kommunikativ madaniyat, individual yondashuv, motivatsion qo'llab-quvvatlash va refleksiv tahlil baholash jarayonining samaradorligini ta'minlaydi. O'qituvchi baholash jarayonida o'quvchining ruhiy holatiga salbiy ta'sir ko'rsatmasligi, uning o'ziga bo'lgan ishonchini susaytirmasligi, aksincha, o'quvchini faoliyatga undashi va rivojlanishga yo'naltirishi lozim.

Ayniqsa, formativ baholash, summativ baholash, mezonli baholash, diagnostik tahlil, o'zaro baholash va o'z-o'zini baholash kabi zamonaviy baholash shakllaridan samarali foydalanish boshlang'ich ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Bu jarayonda o'qituvchidan nafaqat nazariy bilim, balki metodik mahorat, amaliy tajriba, psixologik tayyorgarlik va pedagogik mas'uliyat talab etiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining baholash kompetensiyalarini rivojlantirish masalasi zamonaviy pedagogika, psixologiya, metodika va ta'lim sifatini boshqarish sohalari bilan bevosita bog'liqdir. Ilmiy-pedagogik adabiyotlarda baholash jarayoni uzoq vaqt davomida asosan o'quvchilarning bilim darajasini aniqlash, nazorat qilish va natijalarni qayd etish vositasi sifatida talqin qilingan. Biroq so'nggi yillarda ta'limga kompetensiyaviy, shaxsga yo'naltirilgan va refleksiv yondashuvlarning keng joriy etilishi baholash mazmunini tubdan o'zgartirdi. Endilikda baholash o'quvchi shaxsini rivojlantirish, uning ta'limiy ehtiyojlarini aniqlash, o'quv jarayonini takomillashtirish va o'qituvchi faoliyatini tahlil qilishning muhim pedagogik mexanizmi sifatida qaralmoqda.

Pedagogik adabiyotlarda baholash kompetensiyasi o'qituvchining o'quv natijalarini aniqlash, baholash mezonlarini ishlab chiqish, o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini xolis tahlil qilish, ularga pedagogik jihatdan asoslangan qayta aloqa berish hamda ta'lim jarayonini natijalarga ko'ra takomillashtirish qobiliyati sifatida izohlanadi. Ushbu yondashuvga ko'ra, baholash faqat yakuniy natijani belgilash bilan cheklanmaydi, balki o'quvchining rivojlanish dinamikasini aniqlash, individual o'sish yo'nalishlarini belgilash va ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy ta'lim nazariyalarida baholashning rivojlantiruvchi vazifasi alohida ta'kidlanadi. Xususan, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim konsepsiyasida o'quvchining individual imkoniyatlari, qiziqishlari, psixologik holati va o'zlashtirish sur'ati hisobga olinishi zarurligi asoslanadi. Bu holat boshlang'ich ta'limda ayniqsa muhimdir, chunki kichik maktab yoshidagi o'quvchilar bahoga juda sezgir bo'ladilar. Noto'g'ri, qo'pol yoki adolatsiz baholash o'quvchining o'ziga bo'lgan ishonchini pasaytirishi, darsga qiziqishini susaytirishi va o'quv faoliyatiga salbiy munosabat shakllanishiga olib kelishi mumkin. Shu sababli adabiyotlarda boshlang'ich sinf o'qituvchisining baholash faoliyatida pedagogik takt, psixologik sezgirlik va kommunikativ madaniyat muhim omillar sifatida ko'rsatiladi.

Psixologik tadqiqotlarda kichik maktab yoshidagi bolalarda o'z-o'zini anglash, o'z imkoniyatlarini baholash, muvaffaqiyatga intilish va emotsional barqarorlik kabi sifatlar aynan ta'lim jarayonida shakllanishi qayd etiladi. Baholash jarayoni bu sifatlarning rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. O'quvchi olgan bahosi orqali o'z mehnatiga munosabat bildiradi, o'z imkoniyatlarini anglaydi, muvaffaqiyat yoki kamchilik sabablarini tushunishga harakat qiladi. Shuning uchun baholash o'quvchiga jazolovchi yoki cheklovchi vosita sifatida emas, balki rivojlantiruvchi, yo'naltiruvchi va rag'batlantiruvchi omil sifatida taqdim etilishi kerak.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Pedagogik manbalarda formativ baholashning ahamiyati keng yoritilgan. Formativ baholash o'quv jarayoni davomida amalga oshirilib, o'quvchining mavjud bilim darajasi, qiyinchiliklari, o'zlashtirishdagi bo'shliqlari va rivojlanish ehtiyojlarini aniqlashga xizmat qiladi. Bu baholash turi o'qituvchiga dars jarayonini moslashtirish,

individual yordam koʻrsatish, topshiriqlarni differensiallashtirish va oʻquvchiga oʻz vaqtida qayta aloqa berish imkonini beradi. Boshlangʻich sinflarda formativ baholashning samarali qoʻllanilishi oʻquvchilarning oʻz kuchiga ishonchini oshiradi, ularda mustaqil fikrlash va oʻz-oʻzini nazorat qilish koʻnikmalarini rivojlantiradi.

Summativ baholash esa maʼlum bir mavzu, boʻlim, chorak yoki oʻquv yili yakunida oʻquvchilarning egallagan bilim va koʻnikmalarini umumlashtirib baholashga xizmat qiladi. Ilmiy adabiyotlarda summativ baholash natijaviylikni aniqlashda muhim boʻlsa-da, uni formativ baholash bilan uygʻunlashtirish zarurligi taʼkidlanadi. Chunki faqat yakuniy bahoga asoslangan baholash oʻquvchining rivojlanish jarayonini toʻliq aks ettira olmaydi. Shu bois boshlangʻich sinf oʻqituvchisi baholash kompetensiyasining muhim belgilaridan biri formativ va summativ baholash imkoniyatlarini maqsadga muvofiq uygʻunlashtira olishdir.

TAHLIL VA NATIJALAR

Boshlangʻich sinf oʻqituvchilarining baholash kompetensiyalarini rivojlantirish masalasi zamonaviy taʼlim jarayonida alohida ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi. Chunki boshlangʻich taʼlim bosqichida oʻquvchilarning bilim olishga boʻlgan munosabati, oʻziga ishonchi, mustaqil fikrlash qobiliyati, topshiriqlarni bajarishga boʻlgan qiziqishi va oʻquv faoliyatidagi faolligi shakllanadi. Bu jarayonda baholash faqat oʻquvchining bilimini aniqlash vositasi emas, balki uning shaxsiy rivojlanishiga taʼsir koʻrsatuvchi muhim pedagogik omil sifatida namoyon boʻladi.

Tahlillar shuni koʻrsatadiki, boshlangʻich sinf oʻqituvchisining baholash kompetensiyasi bir nechta tarkibiy qismlardan iborat. Ular nazariy bilim, metodik mahorat, psixologik sezgirlik, pedagogik takt, diagnostik tahlil qilish qobiliyati, refleksiv yondashuv va kommunikativ madaniyat bilan bevosita bogʻliqdir. Oʻqituvchi oʻquvchilarning bilim, koʻnikma va kompetensiyalarini baholashda faqat yakuniy natijani emas, balki oʻquvchining harakatini, rivojlanish dinamikasini, mustaqil ishlash darajasini va taʼlim jarayonidagi faolligini ham inobatga olishi zarur.

Zamonaviy taʼlim sharoitida baholash jarayonining samaradorligi oʻqituvchining oʻquvchilarga individual yondasha olishi bilan belgilanadi. Boshlangʻich sinf oʻquvchilarining psixologik xususiyatlari, bilish faoliyati, diqqat, xotira, tafakkur, nutq va emotsional holati bir-biridan farq qiladi. Shu sababli baholashda barcha oʻquvchilarga bir xil yondashish kutilgan natijani bermaydi. Oʻqituvchi har bir oʻquvchining imkoniyati, rivojlanish surʼati va oʻquv faoliyatidagi qiyinchiliklarini hisobga olgan holda baholash mezonlarini qoʻllashi lozim.

Tahlil davomida baholash kompetensiyasini rivojlantirishda formativ baholashning ahamiyati yuqori ekanligi aniqlandi. Formativ baholash oʻquv jarayonining uzluksiz tarkibiy qismi boʻlib, u oʻquvchining mavzuni qay darajada oʻzlashtirayotganini aniqlash, mavjud kamchiliklarni vaqtida bartaraf etish va oʻqitish jarayonini moslashtirish imkonini beradi. Ayniqsa, boshlangʻich taʼlimda formativ baholash orqali oʻquvchilarda oʻz fikrini ifodalash, xatolarini tushunish, tuzatish va keyingi faoliyatini rejalashtirish koʻnikmalari shakllanadi.

Summativ baholash esa oʻquvchilarning maʼlum bir mavzu, boʻlim yoki oʻquv davri yakunidagi bilim va koʻnikmalarini umumlashtirib baholashga xizmat qiladi. Biroq natijalar shuni koʻrsatadiki, summativ baholashni formativ baholash bilan uygʻunlashtirmasdan qoʻllash oʻquvchining haqiqiy rivojlanish jarayonini toʻliq aks ettirmaydi. Shuning uchun boshlangʻich sinf oʻqituvchisining baholash kompetensiyasi aynan baholash turlarini maqsadga muvofiq tanlash va ularni oʻzaro uygʻun qoʻllash qobiliyatida namoyon boʻladi.

Baholash jarayonida mezonli yondashuvdan foydalanish ham muhim natijalar beradi. Mezonli baholash oʻquvchining faoliyatini oldindan belgilangan aniq talablar asosida tahlil qilish imkonini yaratadi. Bunday yondashuv baholashda xolislik va adolatlilikni taʼminlaydi, oʻquvchiga topshiriqni bajarishda nimalarga eʼtibor berish kerakligini tushunishga yordam beradi. Ayniqsa, boshlangʻich sinflarda mezonlar sodda, tushunarli va oʻquvchi yoshiga mos shaklda berilishi kerak.

Boshlangʻich sinf oʻqituvchilarining baholash kompetensiyalarini rivojlantirish masalasi zamonaviy taʼlim jarayonining eng muhim yoʻnalishlaridan biri hisoblanadi. Chunki bugungi taʼlimda baholash faqat oʻquvchining oʻzlashtirish darajasini aniqlash bilan chegaralanmaydi, balki uning shaxsiy rivojlanishini qoʻllab-quvvatlash, oʻquv motivatsiyasini kuchaytirish, mustaqil fikrlashini shakllantirish va oʻz-oʻzini nazorat qilish koʻnikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu jihatdan boshlangʻich sinf oʻqituvchisining baholash kompetensiyasi uning umumiy kasbiy kompetentligining ajralmas tarkibiy qismi sifatida namoyon boʻladi.

Tahlillar shuni koʻrsatadiki, boshlangʻich taʼlimda baholash jarayonining samaradorligi, avvalo, oʻqituvchining psixologik-pedagogik tayyorgarligi bilan bevosita bogʻliq. Kichik maktab yoshidagi oʻquvchilar bahoga nisbatan juda sezgir boʻladilar. Ular oʻqituvchi tomonidan bildirilgan fikr, izoh yoki bahoni faqat oʻquv natijasi sifatida emas, balki oʻz shaxsiga berilgan munosabat sifatida ham qabul qilishi mumkin. Shu sababli baholash jarayonida oʻqituvchining ehtiyotkorligi, muloyimligi, xolisligi va pedagogik takti muhim ahamiyat kasb etadi.

Baholash jarayonida adolatlilik va shaffoflik tamoyillariga amal qilish oʻquvchilar ishonchini mustahkamlaydi. Agar oʻquvchi nima uchun muayyan baho olganini, qanday xatolarga yoʻl qoʻyganini va keyingi safar natijasini qanday yaxshilashi mumkinligini aniq tushunsa, baholash rivojlantiruvchi ahamiyat kasb etadi. Aksincha,

noaniq, subyektiv yoki faqat tanqidga asoslangan baholash o'quvchida qo'rquv, ishonchsizlik va passivlikni yuzaga keltirishi mumkin. Demak, boshlang'ich sinf o'qituvchisi baholashni jazolash vositasi sifatida emas, balki o'quvchini rivojlantirish va qo'llab-quvvatlash mexanizmi sifatida tashkil etishi zarur.

Muhokama jarayonida aniqlanishicha, formativ baholash boshlang'ich ta'limda eng samarali pedagogik vositalardan biri hisoblanadi. Chunki bu baholash turi o'quvchining bilim olish jarayonini doimiy kuzatish, mavjud qiyinchiliklarni aniqlash, xatolar ustida ishlash va o'z vaqtida qayta aloqa berish imkonini yaratadi. Formativ baholash orqali o'qituvchi o'quvchining faqat natijasini emas, balki uning harakatini, intilishini, o'sish dinamikasini va topshiriqni bajarish jarayonidagi faolligini ham baholaydi.

Summativ baholash esa o'quvchilarning muayyan davr yakunidagi bilim va ko'nikmalarini umumlashtirishda muhim o'rin tutadi. Biroq uni yakka holda qo'llash boshlang'ich ta'limda yetarli samara bermaydi. Chunki kichik yoshdagi o'quvchilarning o'quv faoliyati doimiy qo'llab-quvvatlash, rag'batlantirish va yo'naltirishni talab qiladi. Shu bois formativ va summativ baholashning uyg'unligi o'quvchining real rivojlanish holatini aniqlashda muhim metodik asos bo'lib xizmat qiladi.

Mezonli baholash ham muhokama qilinayotgan mavzuning muhim tarkibiy qismidir. Boshlang'ich sinflarda baholash mezonlari sodda, aniq, tushunarli va o'quvchi yoshiga mos bo'lishi kerak. Mezonlar o'quvchiga topshiriqni qanday bajarish, nimalarga e'tibor qaratish va o'z natijasini qanday yaxshilash mumkinligini ko'rsatib beradi. Bu esa o'quvchida o'z faoliyatini nazorat qilish, xatolarini anglash va mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Zamonaviy ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'qituvchilarining baholash kompetensiyalarini rivojlantirish ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini haqqoniy aniqlash hamda ularning shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda muhim ahamiyatga ega. Boshlang'ich ta'lim bosqichi bola shaxsining intellektual, emotsional, ijtimoiy va kommunikativ rivojlanishida asosiy davr hisoblanganligi sababli, bu bosqichda baholash jarayoni alohida psixologik-pedagogik yondashuvni talab etadi.

Tadqiqot mazmunidan kelib chiqib aytish mumkinki, boshlang'ich sinf o'qituvchisining baholash kompetensiyasi faqat o'quvchilarga baho qo'yish malakasi bilan cheklanmaydi. U o'quv natijalarini aniqlash, baholash mezonlarini ishlab chiqish, o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish, ta'limiy qiyinchiliklarni aniqlash, samarali qayta aloqa berish, o'quvchilarni o'z-o'zini baholashga o'rgatish va baholash natijalari asosida o'qitish jarayonini takomillashtirish kabi ko'nikmalarni o'z ichiga oladi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari bahoga nisbatan juda sezgir bo'lganligi sababli, o'qituvchi baholash jarayonida pedagogik takt, adolat, xolislik, muloyimlik va rag'batlantiruvchi yondashuvga amal qilishi zarur. Baholash o'quvchini kamsitish, jazolash yoki boshqa o'quvchilar bilan solishtirish vositasi bo'lmasligi kerak. Aksincha, u o'quvchini rivojlantirish, uning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlash, bilim olishga qiziqishini oshirish va keyingi faoliyatini to'g'ri yo'naltirishga xizmat qilishi lozim.

Maqolada olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, formativ baholash, summativ baholash, mezonli baholash, diagnostik tahlil, o'zaro baholash va o'z-o'zini baholash kabi zamonaviy baholash shakllaridan samarali foydalanish boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning o'quv faolligini oshiradi. Ayniqsa, formativ baholash o'quvchining rivojlanish jarayonini kuzatish, xatolarini o'z vaqtida aniqlash va ularni bartaraf etish imkonini beradi. Mezonli baholash esa baholash jarayonining shaffofligi, aniqligi va adolatliligini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. O'RQ-637-son, 2020-yil 23-sentabr.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5712-son Farmoni. 2019-yil 29-aprel.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022–2026-yillarda maktab ta'limini rivojlantirish bo'yicha Milliy dasturni tasdiqlash to'g'risida"gi PF-134-son Farmoni. 2022-yil 11-may.
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Umumiy o'rta va o'rta maxsus ta'limning davlat ta'lim standartlarini tasdiqlash to'g'risida"gi 187-son qarori. 2017-yil 6-aprel.
5. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi. Boshlang'ich ta'lim bo'yicha o'quv dasturlari va metodik tavsiyalar. Toshkent, 2022.
6. Abdullayeva Sh. Pedagogik diagnostika va korreksiya. Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
7. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent: O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi Adabiyot jamg'armasi nashriyoti, 2006.
8. G'oziyev E.G'. Ontogenez psixologiyasi. Toshkent: Noshir, 2010.
9. Jo'rayev R.H., Turg'unov S.T. Ta'lim menejmenti. Toshkent: Voris-nashriyot, 2006.
10. Muslimov N.A., Usmonboyeva M.H., Sayfurov D.M., To'rayev A.B. Pedagogik kompetentlik va kreativlik asoslari. Toshkent: Sano-standart, 2015.

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02	Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07	Ta'limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(5)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani 19-mavze, 17-uy.